

ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΕΛΛΟΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ;

Πώς μπορούν να μετατραπούν σε μοχλούς ανάπτυξης



του Γιάννη
Καραγιάννη*

Τον Νοέμβριο του 1993 οι Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί Ιωαννίνων και Λαμίας, με την υπ' αριθμ. 535/5/2.11.1993 απόφαση της Επιτροπής Νομισματικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΦΕΚ 198/23.11.1993), μετεξελίχθηκαν σε πιστωτικά ιδρύματα και με την Πράξη 2258/2.11.93 του διοικητή της ΤτΕ καθορίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας τους. Ως εκ τούτου, οι συνεταιριστικές τράπεζες διέπονται από τους κανόνες της Βασιλείας και υπάγονται στους ίδιους νόμους με τις εμπορικές τράπεζες.

Μέχρι τότε στην Ελλάδα λειτουργούσαν τρεις πιστωτικοί συνεταιρισμοί: της Λαμίας, των Ιωαννίνων και του Ξυλόκαστρου Κορινθίας. Ο αρ-

χαιότερος ήταν της Λαμίας, ο οποίος ιδρύθηκε το 1900 με βασιλικό διάταγμα υπό την ονομασία «Σύλλογος των τεχνοεργατών εν Λαμία» αριθμώνας 582 μέλη. Ο συνεταιρισμός Κορινθίας το 1993 δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει το απαιτούμενο από την Τράπεζα της Ελλάδος συνεταιριστικό κεφάλαιο και δεν πήρε άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος. Η πρώτη χορηγήθηκε στη Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων.

Η συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας παρουσίασε μεγάλη υστέρηση σε σύγκριση με τη Δυτική Ευρώπη, όπου ο θεσμός αναπτύχθηκε ραγδαία από τα μέσα του 19ου αιώνα. Η ύπαρξη και ανάπτυξή του στην Ελλάδα οφείλεται σε κάποιους διορατικούς ανθρώπους των τοπικών

κοινωνιών, όπως ήταν στα Γιάννενα ο αείμνηστος έμπορος Γιάννης Δούμας, ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος του Πιστωτικού Συνεταιρισμού Ιωαννίνων με την επωνυμία «ΣΤΟΧΟΣ», με έτος ίδρυσης το 1978.

Μικρομεγαλισμός

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών και την οργάνωση του πρώτου φόρουμ για τη συνεταιριστική πίστη στη Λαμία, άρχισε η ανάπτυξη του θεσμού πανελλαδικά με τη στήριξη κυρίως των Εμπορικών Επιμελητηρίων. Από εκεί προέκυψαν οι διάφορες τοπικές και περιφερειακές συνεταιριστικές τράπεζες σε πολλά σημεία της ελληνικής επικράτειας.



Στις 22/7/1995, με πρωτοβουλία των συνεταιριστικών τραπεζών Λαμίας, Ιωαννίνων, Αχαΐκής, Παγκρήτιας και Πιστωτικού Συνεταιρισμού Κορινθίας, δημιουργήθηκε στα Γιάννενα η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος (ΕΣΤΕ). Η Ένωση είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών (EACB) και της Διεθνούς Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών (ICBA).

Οι βασικές συνεταιριστικές αξίες, όπως διαμορφώθηκαν το 1995 στο παγκόσμιο συνέδριο συνεταιρισμών στο Μάντσεστερ, ισχύουν και για τις συνεταιριστικές τράπεζες: αυτοβοήθεια, αυτεθύνη, δημοκρατία, ισότητα, ισοτιμία, δικαιοσύνη και αλληλεγγύη. Οι δε συνεταιριστικές αρχές της εθελοντικής και ανοιχτής συμμετοχής, του δημοκρατικού ελέγχου από τα μέλη, της οικονομικής συμμετοχής των μελών, της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας, της συνεργασίας μεταξύ τους και του κοινωνικού ενδιαφέροντος είναι τα ουσιαστικά σημεία διαφοροποίησης από τις εμπορικές τράπεζες.

Άλλη διαφορά έγκειται στο ότι τα κεφάλαια που έχουν οι συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν σημαντικό τμήμα των τοπικών κοινωνιών. Αντίθετα, οι εμπορικές τράπεζες, ανάλογα με την ακολουθούμενη στρατηγική, τοποθετούν τις τοπικές αποταμιεύσεις σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία, όταν κρίνουν ότι υπάρχουν αλλού ευκαιρίες καλύτερης απόδοσης ή αν εμφανιστούν περιορισμοί στην τοπική αποδοτικότητα τους.

Η σημαντικότερη, ωστόσο, διαφορά εντοπίζεται στον τύπο ιδιοκτησίας και στη μέθοδο κεφαλαιοποίησης τους. Οι συνεταιριστικές τράπεζες κεφαλαιοποιούνται μέσω των μερίδων, σε αντίθεση με τις εμπορικές που ακολουθούν το σύστημα της μετοχικής κεφαλαιοποίησης. Ο τύπος της ιδιοκτησίας και η μέθοδος κεφαλαιοποίησης είναι δύο από τους βασικούς παράγοντες που έχουν δημιουργήσει την ανισότητα στην οικονομική θέση των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι πιστωτικοί και αποταμιευτικοί συνεταιρισμοί δεν οδηγούνται από τα κέρδη ή τα συμφέροντα των μετόχων.

Οι παραπάνω διαφορές δεν έγιναν κατανοητές από τις περισσότερες διοικήσεις των ελληνικών συνεταιριστικών τραπεζών και, αντί να στηριχτούν στις συνεταιριστικές αρχές και αξίες, με το κοστούμι του τραπεζικού μικρομεγαλισμού εισήλθαν στο παιχνίδι του ανταγωνισμού με τις εμπορικές τράπεζες, το οποίο ήταν χαμένο από χέρι. Όπως ήταν φυσικό, η κρίση επιδείνωσε την κατάσταση, με αποτέλεσμα σήμερα να κάνουμε λόγο για κατ'επίφαση συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας.

Η λειτουργία κάποιων συνεταιριστικών τραπεζών δεν ήταν αποδοτική και υπήρχαν πολλά προβλήματα, κυρίως με τα απαραίτητα κεφάλαια και την παρεχόμενη ρευστότητα από τον ΕΛΑ και την ΕΚΤ. Τον Μάιο του 2012 η ΤτΕ έκλεισε τρεις συνεταιριστικές τράπεζες (Λαμίας, Αχαΐκή, Λέσβου-Λήμνου) και μετέφερε τις καταθέσεις τους στην Εθνική. Στη συνέχεια έκλεισε άλλες τρεις (Δωδεκανήσου, Δυτικής Μακεδονίας και Ευβοίας) και το 2015 η Πανελλήνια απορροφήθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς.

Με επιλεγμένους στόχους αγοράς

Η αξιολόγηση των συνεταιριστικών τραπεζών ανήκει αποκλειστικά στη δικαιοδοσία της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα δε απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση όσων απέμειναν ανήλθαν περίπου στα 185 εκατ. ευρώ, με τον νόμο 4340/2015 να τροποποιεί και να διαμορφώνει το νέο πλαίσιο λειτουργίας τους.

Παρ'όλη τη «χαμένη αθωότητα» του εγχειρήματος της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα μας, τα εννοούμενα «συνεταιριστικά» ιδρύματα θα πρέπει να ξαναβρούν τον βηματισμό τους μέσα από τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές. Όπως είναι φυσικό, αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί με τις νέες συνθέσεις μετοχικού κεφαλαίου, αλλά με τους επιλεγμένους στόχους αγοράς που θα κληθούν να εξυπηρετήσουν. Αυτοί δεν είναι άλλοι από τους μικρούς αγρότες, τους επαγγελματιοβιοτέχνες, τις μικρές επιχειρήσεις και τα μικρομεσαία νοικοκυριά.



Είναι το μεγάλο κομμάτι της αγοράς που έχει πληγεί βίαια από την επταετή ύφεση και, παρά την υψηλή φορολογία, την έλλειψη ρευστότητας και την υποτονική ζήτηση, προσπαθεί με αξιοπρέπεια να επιβιώσει στην κρίση. Το αποκαλούμενο «retail banking» (απευθύνεται στους καταναλωτές και όχι στις επιχειρήσεις) είναι ίσως μονόδρομος για τις συνεταιριστικές τράπεζες, όπως και η δραστηριοποίησή τους με ειδικά και έξυπνα προϊόντα στήριξης των επιχειρήσεων του χώρου της κοινωνικής οικονομίας.

Εξυπακούεται ο τοπικός ή περιφερειακός χαρακτήρας δράσης τόσο για την τόνωση της τοπικής οικονομίας όσο και για τη στήριξη αναπτυξιακών πολιτικών και έργων της περιφέρειας. Αρκετά επιτυχημένα ευρωπαϊκά μοντέλα περιφερειακής ανάπτυξης στηρίχθηκαν από συνεταιριστικές τράπεζες ή τράπεζες ειδικού σκοπού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η τράπεζα LIOF της περιφέρειας Λίμπουργκ (Limburg) στην Ολλανδία. Μέρος επομένως του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού ανάδειξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας θα μπορούσε ενδεχομένως να στηριχθεί σε αυτές, αρκεί να εκπονηθεί έγκαιρα το σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης και να «τρέξουν» δυναμικά όλα τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Παρ'όλα αυτά, το ερώτημα παραμένει: Υπάρχει μέλλον για τη συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας; ■

* Βουλευτή Ιωαννίνων του ΣΥΡΙΖΑ.

Οι μικροί αγρότες συγκαταλέγονται σε εκείνους που μπορούν να επωφεληθούν από την επαναδραστηριοποίηση των συνεταιριστικών τραπεζών.